

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ФАКУЛЬТЕТ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

*«МУЗИКА В ДІАЛОЗІ З СУЧАСНІСТЮ:
ОСВІТНІ, МИСТЕЦТВОЗНАВЧІ,
КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ СТУДІЇ»*

MATERIALS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE

*«MUSIC IN DIALOGUE WITH THE MODERNITY:
STUDIOS OF EDUCATIONAL, ART HISTORY,
CULTUROLOGICAL»*

17-18 квітня / April

Київ / Kyiv – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
KYIV NATIONAL UNIVERSITY OF CULTURE AND ARTS

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

***«МУЗИКА В ДІАЛОЗІ З СУЧАСНІСТЮ:
ОСВІТНІ, МИСТЕЦТВОЗНАВЧІ,
КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ СТУДІЇ»***

MATERIALS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE

***«MUSIC IN DIALOGUE WITH THE MODERNITY:
STUDIOS OF EDUCATIONAL, ART HISTORY,
CULTUROLOGICAL»***

17-18 квітня / April

Київ / Kyiv – 2024

УДК 78:[7+37]"20"(082)
М341

Музика в діалозі з сучасністю: освітні, мистецтвознавчі, культурологічні студії / Music in dialogue with the modernity: studios of educational, art history, culturological : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 17–18 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, ф-т муз. мистецтва. – Київ : КНУКіМ, 2024. – 182 с.

М341 Додаток до листа Інституту модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України «Про перелік проведення наукових конференцій з проблем вищої освіти і науки в системі Міністерства освіти і науки України на 2024 рік»
<https://drive.google.com/file/d/1ZhQNOSiJkUSDv1eQKuCGCfQ15YJku0mv/view>

У збірнику представлено тези доповідей докторів та кандидатів наук, здобувачів наукових ступенів, фахівців-практиків за профілем, викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів, які є результатом сучасних теоретичних досліджень та практичних пошуків у мистецьких, педагогічних, культурологічних аспектах музичної культури, що можуть бути цікавими для дослідників, теоретиків і практиків у галузі культури і мистецтва.

Робочі мови конференції: українська, англійська.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету культури і мистецтв –
Протокол № 17 від 13 травня 2024 р.

Web site: <https://fmm.knukim.edu.ua/facultet/nauka/konferentsii.html>

Відповідальність за достовірність представлених матеріалів, точність викладених фактів та цитувань несуть автори.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ SECTION: THEORY AND HISTORY OF MUSICAL CULTURE

Бурлака Анна Віталіївна	Українська пісня в музичній культурі світу: історичний аспект	8
Шпортько Олексій Вікторович		
Кравчук Олександр Олександрович	Публіцистична діяльність Михайла Кречка	11
Редя Валентина Яківна	Виконавська та композиторська самопрезентація у сучасному медіапросторі як засіб комунікації	12
Сюнь І	Збереження та просування музичної культурної спадщини Китаю в інтернеті	14
Дін Чжусян	Розквіт гри на двох фортепіано в Китаї: історія, розвиток та перспективи	17

СЕКЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА SECTION: THEORY AND HISTORY OF MUSICAL ART

Бондаренко Андрій Ігорович	Фактурні особливості музики «Транс» у дзеркалі навчальних відео	20
Закрасняна Жанна Миколаївна	Жіночі образи в українських оперних творах	22
Козак Анастасія Анатоліївна	Театралізація вокальних циклів Роберта Шумана (розгляд циклу «Любов і життя жінки» в контексті моновистави)	24
Коломієць Ангеліна Сергіївна	Синтез жанрів в образній сфері та естетиці гітарної музики доби романтизму (на прикладі твору Й. К. Мертца «Ноктюрн»)	28
Комарницький Ярослав Володимирович	Музичний театр Джакомо Пуччіні як мистецький феномен	30
Кречко Наталія Михайлівна	Особливості синергії музики та слова в вокально- хорових жанрах (на прикладі аналізу тематизму частини №7 «euntes ibant» з мотету «In convertendo» Жана-Філіппа Рамо)	33
Муравко Юлія Григорівна	Тематика пір року у музиці та інших видах мистецтва	37

Перцова Наталія Олександрівна	Гармонія та емоційна виразність у музиці: порівняльне дослідження західної та східної традицій	39
Перцов Микита Олегович		
Пилипенко Софія Вікторівна	Вираження патріотизму у пісні «Україно» Тараса Петриненка	41
Почтовик Анастасія Миколаївна	Особливості структури фолк-опери Євгена Станковича «Коли цвіте папороть»	43
Шевченко Валентин Ігорович	Вплив іспанського фольклору та втілення естетичних принципів ренасім'єнто у творчості Мануеля де Фальї (на прикладі твору «Іспанський танок» з опери «Коротке життя»)	46

СЕКЦІЯ: МУЗИЧНА ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ SECTION: MUSIC PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY

Мироненко Євгенія Миколаївна	Урок-концерт з музичного мистецтва «Королівський бал» (шумовий оркестр)	50
Матірка Наталія Миколаївна		
Прилуцька Анастасія Денисівна	Формування вокальних виконавських навичок у дітей на прикладі роботи студії “Music hall”	55
Семенюк Руслана Віталіївна	Традиції вокальної школи Олени Муравйової у співочо-викладацькій діяльності Лариси Руденко	58
Остапенко Лариса Вікторівна		

СЕКЦІЯ: ХОРОВЕ МИСТЕЦТВО SECTION: CHORAL ART

Козак Святослав Вячеславович	Народнопісенні джерела та їх переосмислення в творчості О. Білаша	62
Ткаченко Ярина Вікторівна	Художня образність хорového твору “Northern lights” Ола Гейло: виконавський аспект	64
Щербацька Яна Ігорівна	Жанрово-стильові особливості кантати «Тополя»Г. Г. Верьовки	66

СЕКЦІЯ: ВОКАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО SECTION: VOCAL ART

Бондар Валерія Андріївна	Роль опери «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського у відтворенні історичних подій та ствердженні української національної ідентичності	70
-------------------------------------	--	----

Коваленко Алла Володимирівна	Сюжетно-образна специфіка української романсово-вокальної лірики XIX століття	72
Мороз Аліна Володимирівна	Відмінності сценічної інтерпретації естрадних та народних пісень	74
Пшеничний Олександр Сергійович	Інтерпретаційні підходи до виконання арій з опер Д. Бортнянського та М. Лисенка на прикладі концертно-театрального досвіду видатних українських вокалістів	76
Семенецька Ірина Олегівна	Специфіка застосування вокально-технічних можливостей колоратурного сопрано у творчості А. Кос-Анатольського	78
Сердюк Дмитро Артемович	Роль українського фольклору у формуванні оперного жанру у творчості Миколи Лисенка	81

СЕКЦІЯ: ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО SECTION: INSTRUMENTAL ART

Андрійчук Петро Олександрович	Капела бандуристів: засоби сценічної виразності	84
Бережнюк Максим Павлович	Поліська дудка-викрутка як елемент нематеріальної культурної спадщини українського народу	86
Громосяк Віталій Ігорович	Харківська бандура в еміграції: З. Штокалко як символ культурної спадщини	88
Ден Еньї	Музичні образи у китайській фортепіанній музиці: вплив культурних традицій та розвиток європейських жанрів	90
Єрмолаєва Валерія Ігорівна	Розвиток кобзарського та бандурного мистецтва сучасності під призмою відомого бандуриста Яницького Йосипа Кузьмовича	92
Потапенко Катерина Вадимівна	Вплив Костянтина Мяскова на бандурний репертуар	94
Ракитянська Вікторія Олегівна	Синтез емоційного змісту, образу та супроводу вокально-інструментального твору: важливість для сучасних виконавців	96
Сабрі Світлана Станіславівна	Еволюція сучасної фортепіанної музики: у пошуках нових звучань	98
Тимощенко Анастасія Максимівна	Фольклор і ідентичність: відображення українських традицій через бандурний репертуар Р. Гриньківа та І. Ткаленка	99

Хавтур Оксана Олегівна	Композиторська творчість Віктора Власова у сучасному бандурному репертуарі	103
Чумак Юлія Володимирівна	Аналіз унікальної композиторської творчості Анатолія Маціяки та Володимира Павліковського у бандурно-виконавському мистецтві у другій половині ХХ та початку ХХІ століття	105

СЕКЦІЯ: ТРАДИЦІЙНА НАРОДНА МУЗИЧНА ТВОРЧІСТЬ
SECTION: TRADITIONAL FOLK MUSICAL CREATIVITY

Венглюк Наталія Вікторівна	Веснянка «Вилети, гулю» з Середнього Полісся (аналіз та поширення в сучасності)	109
Видрич Олена Андріївна	Традиція весільного обряду села Велимче (Волинське Полісся)	111
Дебопре Юліана Олександрівна	Реконструкція традиційного одягу як складова діяльності сучасного фольклориста	114
Закурена Крістіна Сергіївна	Пісні до обряду Маланки в репертуарі гурту «Берегиня» села Ломачинці (Наддністрянщина)	119
Скаженик Маргарита Вікторівна		
Кердан Катерина Юріївна	Пісня «Ой упав сніжок» як зразок протяжної лірики з міста Підгородне (Дніпропетровщина)	123
Корж Іванна Михайлівна	Наспиви ранньої весни на Західному Поліссі та Східному Поділлі: до питання про питомий і напливовий фольклор	126
Мельник Діана Олександрівна		
Матвієнко Антоніна Петрівна	Діяльність Олега Скрипки у руслі української етномузики	129
Орел Анна Анатоліївна	Музика в житті гуцулів та її збереження: традиційні гуцульські інструменти	131
Пшенічкіна Галина Миколаївна	Ревіталізація українського музичного фольклору в іноетнічному середовищі	134
Сінельников Іван Григорович	Альбом «Alambari» гурту «ДахаБраха»: переосмислення українського фольклору в контексті World music	138
Сінельнікова Валентина Володимирівна	Вплив воєнних реалій на український музичний простір (про елементи фольклору в сучасних піснях)	141
Ткач Анна Андріївна	Автентичний музичний фольклор у сучасному молодіжному середовищі	144

Хачатрян Елеонора Аліковна	Колискові села Вербине на Хорольщині: музичні ознаки та поетичні образи	146
Христенко Анна Василівна	Фольклорні знахідки Драбівщини на цифрових платформах spotify, youtube music, apple music (з власного архіву Анни Христенко)	150
Цапун Раїса Володимирівна	Українська традиція святкування Масниці та відтворення обрядодій в студентському середовищі	154
Шарапат Анастасія Вячеславівна	Записи фольклорних творів з села Підгородне (Дніпропетровщина) на сайті проєкту «Поліфонія» як фіксація локальної традиції	158

СЕКЦІЯ: МУЗИКА У СУЧАСНОМУ СВІТІ
SECTION: MUSIC IN THE MODERN WORLD

Гаценко Галина Степанівна	Інструментарій ШІ для генерації музики: swot- аналіз	161
Закус Ігор Миронович	Студентський джаз-клуб – творча лабораторія кафедри джазової музики КМAM ім. Р. Глієра: плани та перспективи	166
Пікінер Ілля Олександрович	Сучасні тенденції розвитку українського мюзиклу: адаптація класичних творів і створення оригінальних постановок	169
Столяр Ірина Іванівна	Різноманітність вокально-пісенного виконавства в Україні: сучасні стилі і жанри	172
Тормахова Вероніка Миколаївна	Значення тиші в музичній композиції	174
Федосенко Каріна Миколаївна	Трансформації та виклики сучасної музичної індустрії у цифрову добу	176
Фурдичко Андрій Орестович	Співочі талант-шоу як каталізатор професійного розвитку учасників: досвід «Голосу країни»	178

ЦАПУН РАІСА ВОЛОДИМИРІВНА

заслужена діячка мистецтв України
доцентка кафедри музичного фольклору,
Рівненський державний гуманітарний університет
ORCID: 0000-0003-2229-1868
e-mail: tsapunraisa1958@gmail.com
м. Рівне, Україна

УКРАЇНСЬКА ТРАДИЦІЯ СВЯТКУВАННЯ МАСНИЦІ ТА ВІДТВОРЕННЯ ОБРЯДОДІЙ В СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Анотація

Актуальність. Розглянуто особливості святкування давньоукраїнського звичаю «колодки», який колись був поширений на всій території України. В минулому воно було широко розповсюджене на теренах України. Із друкованих джерел нині можна почерпнути досить детальну інформацію про цю фольклорну традицію. На жаль, свято, яке в минулому було наповнене різними магічними віруваннями та традиціями, нині втратило свій первинний зміст, і несе більш розважальний характер.

Мета – дослідити особливості святкування Масниці, а також охарактеризувати найважливіші дієства та обряди звичаю.

Висновки. Обряд Колодія є прадавнім українським святом і аналогів подібного святкування останніх зимових днів у світі немає. В минулому це було популярне та досить поширене явище, головним змістом якого було продовження роду. Тож, щоб не переривався зв'язок поколінь, маємо зберегти те, що ми отримали у спадок – генетичну пам'ять нашого народу, - та передати її майбутнім поколінням, зокрема й через відтворення обрядодій у студентському середовищі.

Ключові слова: Масниця, обрядове дієство, «колодка», символічне осудження, дошлюбне спілкування, фольклорний колектив

Дискусії

Протягом XIX - XX століть багато українських дослідників – етнографів, фольклористів, істориків, філологів – приділяли увагу вивченню масничного обряду «колодки». Найбільш докладний опис цього обряду був здійснений в Чернігівській губернії і поданий у матеріалах, зібраних експедицією П. Чубинського (1870-ті рр.). Цей опис став класичним, до якого майже всі наступні дослідники неодмінно зверталися або робили посилання. (Котлярова, 2009)

Звичай «волочити / чіпляти колодку» або «Колодія» у своїх працях відзначали майже усі етнографи, які писали про це явище та підкреслювали, що «колодка-Колодій» складає найхарактернішу особливість української Масниці. Два види «колодки» описав академік А. Кримський. (Кримський, 1924) Ним наведено описи цього звичаю з різних сіл Звенигородщини у варіанті народження, хрещення і поховання «Колодія», а також у варіанті «вчеплення колодки». Цьому звичаю приділяли свою увагу й етнографи діаспори О. Воропай та С. Килимник (Воропай, 2005; Килимник, 1999) та сучасні дослідники: В. Скуратівський (1999), О. Курочкін, О. Ошуркевич, Ю. Пуківський та інші.

Одне з найдавніших та найвеселіших слов'янських свят «Колодій», яке в Україні існувало ще з часів Трипільської культури, відзначалося на межі зими та весни і символізувало собою початок нового року. У прадавньому розумінні Колодій – це давньоукраїнський чоловічий Бог шлюбу та любові. Або це ще маленький Сонце-Божич, який від свого Різдва (22 грудня) вже підріс і набрався сили розкручувати Сонячне Коло, тобто став Коло-Дієм (Коло - Сонце). З наближенням весни Сонце все вище і вище

піднімається по своєму небесному колу. В цей час сила Колодія передається природі й людям. Зрозуміло, що «Коло діє», світ у русі, природа оновлюється. В цей час у житті людини також відбувається початок нового життєвого циклу: залицянь і любовців, пошуку пари з метою продовження роду. Так як наші предки до XV-го століття святкували Новий рік з настанням весни, то це практично було передноворічне свято з досить цікавими та своєрідними традиціями на честь весняного пробудження природи із надією та сподіваннями на щасливий новий рік, гарний урожай і міцну родину.

Витоки цього свята мають праслов'янське коріння та сягають часів матриархату. З приходом християнства Колодія стали називати Масницею або «сиропусним тижнем». В Україні цей обряд мав ще кілька регіональних назв – Пущення, Сиропуст, Бабський тиждень, Бабське свято, «ніжкові заговини», Загальниця. Хоч і православна церква включила це свято до свого календаря, але воно майже не зазнало християнських впливів. Нині його відзначають в останній тиждень перед початком Великого посту. Визначеної дати свято не має, бо залежить від дати Великодня.

Найпоширенішим звичаєм українців на Масницю є унікальний, як за формою, так і за символікою, обряд «волочити колодку». Поряд з обрядом «волочити» або «чіпляти колодку» в українців був також інший масничний обряд – «народження й похорони Колодки». Цей обряд мав певні локальні відмінності, але зміст його скрізь був схожий. Масницю святкували головним чином заміжні жінки, вони і виступали виконавцями обряду «колодки». Протягом Масниці вони цілий тиждень ходили в шинок і влаштовували там веселі забави та гучні гуляння, «робили всякі комедії», розігруючи «народження» та «поховання» «колодки».

Дерев'яна колодка (поліно) була символом стародавнього Бога Колодія. Її прикрашали, як ляльку, барвистими стрічками та паперовими квітами. В давнину одружені жінки прив'язували її до ноги неодруженим хлопцям та дівчатам на знак жартівливого засудження або покарання за те, що вони не одружилися до посту. Цю відзнаку парубок повинен був волочити за собою, поки не вгостить жартувальниць горілкою (тобто відкупиться). Існувало повір'я, що холостяки, якщо їх багато, негативно впливають на родючість землі. Дівчата також в'язали хлопцям до лівої руки чи до пояса прибрану квітами та стрічками «колодку». Парубки повинні були дати дівчатам викуп за неї грішми або подарунками: намистом, стрічками, шовковою хусткою. У подяку за це, дівчина вишивала хлопцеві хусточку, яку оздоблювала квітами, мереживом та ініціалами свого обранця, і дарувала це на Великдень разом із яйцями - крашанками. Саме у такий спосіб вона «повертала» йому «колодку». На Масницю хлопці пригощали горілкою і дівчат. Бувало що хлопець міг прийти додому до дівчини і пригостити її у присутності батьків. Дуже часто саме таке пригощання означало вибір майбутньої нареченої, яке й завершувалося укладанням шлюбу.

У давнину обряд Колодія тривав протягом тижня, кожен день якого мав свою назву і традиції святкування. З опису П. Чубинського відомо, що в понеділок Колодка «народилась», у вівторок - «хрестилась», у середу справляли «похрестини», у четвер - «помирала», в п'ятницю «колодку хоронили», а в суботу - «оплакували». У неділю ж наставала кульмінація Колодія, а отже й «колодчиної» долі. (Котлярова, 2009) Незважаючи на таке коротке життя «колодки», жінки веселились, випивали та співали. Після гостювань вони гуртом тягнули «колодку» до хати, в якій, як покарання, чіпляли до ноги матері, що не одружила до початку посту свою дитину. Матері відкуповувалися від колодчан горілкою і пригощанням, іноді грішми. Якщо такий гурт жінок зустрічав на вулиці когось із заможних чоловіків, то тоді його садовили на сани і везли до корчми. Там чоловік мусив відкупитись, загодивши музик та шинкаря. Загалом протягом цього тижня чоловікам належало слухатися жінок і витримувати всі їхні збиткування.

В давнину такі обряди мали певний виховний момент, адже сільська громада зосереджувалася на тих, хто був неодружений або не мав дітей. І хоча дії на Колодія носили жартівливий характер, за ними стояла глибока традиційна мораль, адже

створенню сім'ї та вихованню дітей в традиції української сільської громади приділялася особлива увага, і це був непохитний закон, своєрідний культ сімейного життя та продовження роду.

Протягом тижневого святкування Колодія усі дії обов'язково супроводжувалися так званими «колодчаними» піснями – надзвичайно рідкісним гумористично-розважальним жанром, який є мало зафіксованим в українській фольклористиці. Наприклад, одна з таких пісень дійшла до нас у запису Лесі Українки (*Леся Українка, 1974, с. 231*):

Ой а колодка, йа колодойка,
Ой а що ж ти нам та й наробила!
Ой а що ж ти нам та й наробила, -
Що серед будня свято зробила!

В таких піснях досить помітними є шлюбно-любовні мотиви:

1. Була я на колодці, моргала я на хлопців.

Ой гаю, хлопці, гаю, чорні брівоньки маю.

(підкреслене повторюється після кожної строфи)

2. Шевчика обманула, черевички озула.

3. Та ще й буду манити, в черевичках ходити. (*Записано автором від гурту жінок, 1988*).

Іноді зміст таких пісень носить досить еротичний характер:

Ой колодка, колодка, твоя губа солодка,

Твоя моя разом – дві солоденькі обидві... (*Записано автором від гурту жінок, 1988*).

Жінки по-особливому готувалися до цього святкування: цілий тиждень господині смажили млинці, пекли пироги, варили вареники з сиром та маслом. В цей тиждень здебільшого вживали молочні страви та яйця, дозволялося ще їсти рибу, але від м'яса, сала і жирів тваринного походження вже відмовлялися. На Колодія прагнули наїстися «про запас», бо ж попереду було сім довгих тижнів весняного Великого посту. Дехто з науковців вважає, що символом української Масниці є млинці, інші переконують, що вареники, бо традиція випікання млинців впровадилася у нас саме в радянський час. Але і млинці, і вареники мали місце на святкуваннях стародавньої Масниці і виконували свої конкретні функції, бо млинці ототожнювалися із Сонцем, а вареники вважалися символом Місяця; саме у такий спосіб люди віддавали данину небесним покровителям земних благ – Сонцю та Місяцю.

Колись в Україні був звичай двічі на рік частувати тещу: хто оженився в осінні м'ясниці, той урочисто віз тещу до себе в гості на другий день Різдвяних Свят; а хто оженився в різдв'яні м'ясниці, той возився з тещею в п'ятницю на Масницю. Олекса Воропай у «Звичаєх нашого народу», цікаво розповів про деталі кожного дня Масниці, і зокрема про такий факт: «Віддавна в Україні у цей день зять мав почастивати тещу. Щоправда, якщо хлопець оженився в осінні м'ясниці, то годилося привести до себе жінчину матір на другий день Різдва – це за умови, що теща була чемною і шанованою. Коли ж вона була сварливою і непривітною, – третього дня. Натомість, якщо весілля справляли в різдв'яні м'ясниці, тоді запросини припадали на масляну п'ятницю. Гарно спорядивши повоз, зять з великими почестями саджав тещу в сани, запросивши й інших членів її родини, й гордо віз селом. Якщо ж він мав «на неї зуба», то вибирав багори, щоб сани перевернулися...». (*Воропай, 2005, С. 126*)

Найбільш пишно під час Масничного тижня відзначали останню неділю перед Великим постом. В народі її ще називали Прощеною. Цього дня відбувалась кульмінація всього масляного тижня: у православних храмах проводили Великопісні служби, духовенство і парафіяни взаємно просили один в одного прощення за неприємності й образи, бо в піст годиться вступати з чистою душею. Увечері поминали померлих, ходили на кладовище прощатися з своїми родичами.

В останній день перед Великим Постом – неділю – чоловіки та жінки збиралися на гуляння до сусідів, родичів, не забували й сватів та кумів; так прощались із смачним,

веселим тижнем. А молодь в складчину влаштовувала вечорниці, на яких дівчата ворожили, подекуди співали веснянок та танцювали разом з хлопцями. Як бачимо, Масляний тиждень був і веселим, і радісним, але він, на жаль, був дуже коротким: не встигли зустріти Масляну в понеділок, як уже настає прощальна неділя. То ж і не дарма в народі кажуть: «Ой масничка, масничка, / Яка ж ти маленька. / Було б тебе сім неділь, / А посту їдненька». (*Записано автором від гурту жінок с. Стовнів, 1994*)

Отже, ще в середині ХХ століття Масничний тиждень (свято Колодія) відзначали досить гучно, але з часом обряд втратив своє первісне значення і набув характеру розваг. Наприкінці 80-х років ХХ століття із популярної на той час передачі українського радіо «Золоті ключі», авторіві вперше довелося почути колодчану пісню. Тоді у виконанні гурту жінок із Погребищенського р-ну, що на Вінниччині, прозвучала пісня «Була я на колодці». Саме тоді цей жанр народно-пісенної культури дуже зацікавив автора цих рядків і спонукав до пошуків більш детальної інформації про особливості цього обряду з подальшою його реконструкцією. Джерельною основою стали дослідження, описані в періодичній пресі, науковій літературі та матеріали, зібрані автором під час етнографічних розвідок, які й послужили основою для написання сценарію обряду.

Вперше обрядове дійство за назвою «Не женився еси, то колодку носи» було відтворене навесні 1996 року силами студентів двох академічних груп кафедри фольклору та народного співу Рівненського державного інституту культури (РДІК, куратори академічних груп Р. Цапун та Л. Гапон), яке відбулося в актовій залі РДІК на одному із виховних заходів інституту. Вдруге його було представлено на ювілейних концертах в актовій залі Інституту мистецтв РДГУ до 30-річчя кафедри музичного фольклору 26 лютого 2009 р. та в обласному музично-драматичному театрі до 10-річчя факультету музичного мистецтва РДГУ 31 березня 2009 р. В інсценізації обряду «колодки» були задіяні фольклорні колективи кафедри музичного фольклору ІМ РДГУ «Горина» (керівники Л. Вострікова та С. Востріков), «Джерело» (керівник Р. Цапун), «Волиняни» (керівник Л. Гапон) та «Хутірські музики» (керівник Б. Столярчук), які і відтворили головні обрядодії свята. Веселощі, жарти, спів колодчаних пісень та веснянок, народні танці, – все це гармонічно перепліталось і створювало атмосферу народного свята.

Впродовж останніх років, коли в м. Рівне активізувалось святкування Масниці, фольклорний гур «Джерело» був його активним учасником (міський зоопарк 2010, 2011 рр.), міський парк культури та відпочинку (2012, 2013 рр.). У 2017, 2018 рр. до свята долучилось і фольклорне тріо «Ярина» міського БК, учасниками якого є вихованки автора допису.

Висновки

Ще до середини минулого століття в Україні побутувала ціла низка звичаїв та обрядів, приурочених до свята Масниці. Нині ж цивілізованій людині важко зрозуміти суть цієї обрядодії, яка закладена людьми в далеких віках. На сьогодні виникло безліч суперечок: чиє це насправді свято, що є справжнім його символом, скільки в ньому власне українського, як його називати і коли та як відзначати? Обряд Колодія є прадавнім українським святом і аналогів подібного святкування останніх зимових днів у світі немає. В минулому це було популярне та досить поширене явище, головним змістом якого була шлюбна тематика та ідея продовження роду. Тож, щоби не переривався зв'язок поколінь, маємо зберегти те, що ми отримали у спадок – генетичну пам'ять нашого народу – та передати її майбутнім поколінням

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Воропай О. (2005) Звичаї нашого народу (етнографічний нарис). Київ: Велес, 2005.
Записано автором від гурту жінок з Вінниччини (Погребищенський р-н) у передачі українського радіо «Золоті ключі», 1988 р.

Записано автором від гурту жінок с. Стовпів Чуднівського р-ну Житомирської обл., 1994 р.

Килимник С. (1999) Український рік у народних звичаях в історичному освітлені. 6 т. у 3-х кн. Київ: Обереги.

Котлярова Л. (2009) Релікти звичаю «Колодка» на Переяславщині. <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2009/28/articles/13.pdf>

Кримський А. (1928) Звинигородщина з погляду етнографічного та діалектологічного. Київ. Ч. 1. С. 278 - 281.

Леся Українка. (1977) Зібрання творів у 12 т., том 9. Київ: Наукова думка. С. 231.

Скуратівський В. (1994) Святвечір. (У 2 кн.). Книга 1. Київ, С. 126 - 127.

ШАРАПАТ АНАСТАСІЯ ВЯЧЕСЛАВІВНА

здобувачка вищої освіти 1 року навчання

ОПП «Музичний фольклор»,

Київський національний університет культури і мистецтв

e-mail: sharapat.n@gmail.com

Науковий керівник – кандидатка історичних наук, доцентка

Сінельнікова Валентина Володимирівна

м. Київ, Україна

ЗАПИСИ ФОЛЬКЛОРНИХ ТВОРІВ З СЕЛА ПІДГОРОДНЕ (ДНІПРОПЕТРОВЩИНА) НА САЙТІ ПРОЄКТУ «ПОЛІФОНІЯ» ЯК ФІКСАЦІЯ ЛОКАЛЬНОЇ ТРАДИЦІЇ

Анотація

Актуальність. Територія Дніпропетровщини до кінця ХХ – початку ХХІ століття була мало дослідженою з точки зору збереження локусів традиційної музично-фольклорної спадщини, лише у другому десятиріччі ХХІ століття, коли вже достатньо інтенсивними стали процеси нівелювання та занепаду традиційної культури, експедиційно-фольклористичні дослідження в окресленому регіоні набули системного характеру. Поява проєкту «Polyphony Project» дала змогу провести 2016-го року польові записи та зафіксувати стан збереження жанрів музичного фольклору сіл Нижнього Подніпров'я окресленого локусу.

Мета – розглянути сайт «Поліфонія», проаналізувати та охарактеризувати жанрову систему фольклорного матеріалу, записаного в с. Підгородне (Дніпропетровщина).

Висновки. Традиція с. Підгородне представлена на сайті проєкту «Polyphony Project» 24-ма записами фольклорних творів календарно-обрядового, родинно-обрядового фольклору, записами соціально-побутових пісень, представленими також є балади та ліричні пісні. Оприлюднення цих творів на сайті «Polyphony Project» в умовах швидкого занепаду традиції дає змогу зафіксувати локальні особливості музичного фольклору окресленого локусу, популяризувати нематеріальну культурну спадщину Дніпропетровщини та транслювати її в покоління хоча би в такий, штучний спосіб.

Ключові слова: музичний фольклор, Дніпропетровщина, Polyphony Project

Дискусії

Polyphony Project – це науково-дослідний та культурно-мистецький проєкт міжнародного культурного співробітництва Угорщини, України та Франції. Метою проєкту є збереження живої пісенної традиції за допомогою сучасних технологій відео- та аудіозапису, систематизація фольклорного архіву та впровадження української культурної спадщини у сучасний контекст. Автором проєкту є угорський музикант, етнограф, фольклорист та дослідник традиційної музики Міклош Бот. Команда проєкту